

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΕΓΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΣ

Ἐκ τῶν ἀνεκδότων ἐγκωμίων εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας¹, ἐξ ὧν ἔχω ἤδη ἐκδώσει τὸ τοῦ Ἰωάννου Εὐχαΐτων², τὸ ἀρχόμενον «Τρεῖς με πρὸς τριώνυμον παροτρύνουσιν κινήσιν» καὶ τὸ τοῦ Ματθαίου Καμαριώτου³, τὸ ἀρχόμενον «Εἶπερ ἄλλο τι τοῖς τοῦ λόγου θεραπευταῖς καὶ λόγος ἐγκωμίων προσήκων», ἐκδίδω νῦν ἐνταῦθα τὸ τοῦ Νικολάου Καβάσιλα⁴, τὸ ἀρχόμενον «Οἶμαί γε τῶν ἐννομοτάτων καὶ δικαιοτάτων εἶναι».

Τὸ ἐγκώμιον τοῦτο, ὅπερ εὑρηται ἐν τοῖς κώδιξι Par. 1213 (φ. 101α—104α), Vind. theol. 262 (φ. 120β—124β), Coisl. 315 (φ. 189β—196α) καὶ ἄλλοις, φέρεי ἐπιγραφὴν «Εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς μεγάλους ἱεράρχας καὶ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν θεολόγον καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόγλωττον»⁵. Ἡ ἔκδοσις γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει φωτογραφικῶν ἀποτυπωμάτων τῶν ἀνωτέρω τριῶν μνημονευθέντων κωδίκων, αἱ μεταξὺ τῶν ὁποίων διαφοραὶ εἶναι ἐλάχισται καὶ ἀνάξιαι λόγου.

Εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς μεγάλους Ἱεράρχας καὶ οἰκουμενικοὺς διδασκάλους, Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν θεολόγον καὶ Ἰωάννην τὸν χρυσόγλωττον.

Οἶμαί γε τῶν ἐννομοτάτων καὶ δικαιοτάτων εἶναι τὴν γινομένην τοῖς πατράσιν πᾶσαν νέμειν τιμὴν, εἴ περ δέ τις τῶν ἀπάντων πατέρας τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς ταύτης φατρίας καὶ τοῦ χοροῦ τῶν εὐσεβούντων κορυφαίους, ὡς εἰπεῖν, καὶ προστάτας καὶ ἡμᾶς, ὧ βέλτιστοι πάντων, ἅπαν-

¹ Περὶ τῶν ἀνεκδότων ἐγκωμίων εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας πρβλ. τὴν ἐμὴν ἐν τῷ ἀναμνηστικῷ τόμῳ τοῦ ἐκκλ. Φάρου Ἀλεξανδρείας διατριβὴν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀνεκδοτα ἐγκώμια εἰς τοὺς τρεῖς Ἱεράρχας» (τόμ. 31 (1932) σ. 77—91).

² Πρβλ. Ἔνθ' ἄν.

³ Πρβλ. «Ἐπετηρίδα τῆς ἑταιρείας Βυζαντινῶν σπουδῶν» τόμ. 10 (1933) σ. 55—71.

⁴ Περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Νικολάου Καβάσιλα πρβλ. ἰδίᾳ Κ ρ ο υ μ β ἄ χ ε ρ, Ἱστορίαν τῆς βυζαντ. λογοτεχνίας μεταφρασθεῖσαν ὑπὸ Γεωργίου Σωτηριάδου τόμ. Α'. σ. 314 ἔ. καὶ F. Vernet, Cabasilas Nicolas ἐν τῷ Dictionnaire de Théologie catholique, ἐνθα καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

⁵ Ἐν τῷ κώδιξι Vind. theol. 262 γέγραπται ἀντὶ Χρυσόγλωττον τὸ σύνθηρες Χρυσόστομον. Ἀναμφιβόλως ἀρχικὴ γραφὴ εἶναι τὸ Χρυσόγλωττον.

τες, ἴσμεν, μᾶλλον δὲ ὡς οὐδένας τῶν πάντων· μόνοι γὰρ ἀπάντων ὑμεῖς, εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν ἢ κομιδῆ γε ἐν ὀλίγοις, τοῦ γ' εὐσεβεῖν ἀνθρώπου τὰ πρὸς Θεὸν αἰτιώτατοι κατέστητε καὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας πᾶσι συναγωνισταὶ καὶ συλλήπτορες, ὥστε γε δεῖ καὶ πάντας ἀνθρώπους καὶ κοινῆ καὶ καθ' ἓνα καὶ τιμᾶν τοῖς γενομένοις ὡς εὐεργέτας ὑμᾶς ἐνὸς οὐδενὸς τὸ παράπαν ἀπεχομένους τῶν εἰς τὴν ὑμετέραν εὐφημίαν φερόντων. Ἄλλὰ τὸ μὲν κοινὸν δίκαιόν γε τοσοῦτον καὶ οὕτω δήπου τὸ παρὰ πάντων ὑμῶν ὀφείλεται θαῦμα, ἐμοὶ δέ τι καὶ πλέον ἔνεστιν· ἔχω γὰρ τοι πρὸς τῷ κοινῷ δίκαιῳ καὶ τὸν ὑμέτερον τουτοῖν δήπου περὶ ὑμᾶς ἔρωτα καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀνάγκην σπεύδοντα κατὰ τὸ ἔπος ὀτρύνουσαν, ὥστε διὰ πάντων τό γε ὑπὲρ ὑμῶν λέγειν ἀναγκαῖον ἐμοὶ γε γίγνεσθαι. Ἐπεὶ γε, εἰ καὶ τῶν εἰκότων ἔξω πεσοῦμεθα, ἀγαπήσοιμὲν γε ἐν τοῖς παιδικοῖς ἠττώμενοι, ἄλλως θ' ὅτι καὶ πάντας τοῦτο παθεῖν ἀνάγκη, τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας, ἐπεὶ καὶ πάντα μεθ' ὑπερβολῆς ἐν ἑαυτοῖς τὰ βέλτιστα συλλαβόντες καὶ πάντας ἐν πᾶσιν ὑπερνεκίησαντες, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς κοινούς τοῦ γένους σωτήρας, περὶ τοὺς ἐπαίνους τοῖς λόγοις ἠτυχηκότες ἐφάνητε, θαυμαζόμενοι μὲν ὑφ' ἀπάντων, θαυμαζόμενοι δὲ οὐδὲν μᾶλλον, οὐδ' ὥστε τοῖς ἐπαίνοις ὀρίζειν, ἀλλ' αἰεὶ κάτω τιθέναί τοὺς λόγους τῷ ὑπερφρεῖ τῶν πραγμάτων, ὥσπερ εἰς ἀνάγκην δὴ τινα καταστάντες μικρὰν ἀποφῆναι τὴν φύσιν τοῦ λόγου, ὡς οὐχ ἱκανῶς ἐπὶ πάντα ἀφικνουμένην. Ὑμεῖς γὰρ, εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν οἱ πᾶσαν μὲν ἀρετῆς ἰδέαν ὡς δὴ τινα μίαν κατωρθωκότες, οὕτω δὲ εἰς ἄκρον καὶ μετ' ἀκριβείας ἐκάστην, ὡς καὶ κανόνες καὶ στάθμαι καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις τούτων γενέσθαι θεοεἰκελοί τινες ἀτεχνῶς· τῆς γὰρ ἀρετῆς ἀπάσης διττῆς οὕσης καὶ εἰς ἄμφω χωρούσης καὶ τῆς μὲν κοινωφελεστάτης καὶ τῷ κοινῷ λυσιτελεῖ συντελοῦσης, τῆς δὲ πρὸς μόνων τῶν κατορθούντων καὶ μόνοις τοῖς χρωμένοις λυσιτελοῦς, οὕτως ἐκατέρων εἰς ἄκρον ἤλασαν καὶ τοσοῦτον ἀμφοτέρων ἐποίησαντο λόγον καὶ μὴ μόνον σφίσις αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις γεγόνασιν ἐν καιρῷ, ὡς καὶ μεγάλοι καὶ παρὰ πάντας ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ κατὰ τὸν θεῖον προσειρησθαι χρῆσμον. Θεόθεν γὰρ καὶ φύντες τὴν ἀρχὴν καὶ τραφέντες καὶ αὐξηθέντες, οὕτως εὐ τὸν πατέρα θεὸν ἐμμίησαντο, ὥστε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀντὶ τούτου κατέστησαν, πάντων μὲν τῶν ἐκεῖθεν ἀγαθῶν ἀφθόνων μετεσχηκότες καὶ πείραν ταύτην πρῶτην δόντες τοῦ κατ' ἀξίαν τυχεῖν τῷ χρήσασθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ὡς προσήκε. Πρῶτον μὲν οὖν τὰς ψυχὰς ἀπειλικρινημένας παρεσκευακότες καὶ καθαρὰς καὶ συμπάντων τῶν γηϊνῶν ἀνωτέρας καὶ τῆς κατ' αὐτὰ προσπαθείας, ὡς μόνοις τοῖς ἀύλοις, ὡς ἀνθρώπῳ μάλα πρὸς τρόπον καὶ συζῆν αἰεὶ καὶ συνεῖναι μηδενὶ τῶν κάτω προσέχοντες. Ἐπειτὰ γε Θεὸν αὐτὸν καθαρῶς εἶδον καὶ συνεγένοντο καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἔμπλεοι κατέστησαν αἴγλης, ἀνθρακές τινες κατὰ τὸν ψαλμῳδὸν ἀναφθέντες καὶ φῶτα τέλεια,

τελείου φωτὸς γεννήματα. Καὶ μὴ μόνον τὸν Χριστὸν ἔν γέ σφισιν αὐτοῖς οἰκοῦντα καὶ ἐμπεριπατοῦντα καὶ λαλοῦντα δήπου καὶ ζῶντα κατὰ τοὺς θείους λόγους φοροῦντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις οἰοί τε ὄντες τοῦτον ἐκλάμπειν καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ διηγείσθαι καὶ τὰ μεγάλα μυσταγωγεῖν. Οὕτω τοίνυν ἑαυτοὺς παρεσκευακότες καὶ ὁποίους εἰκὸς εἶναι τοὺς κοινοὺς τῶν ἀνθρώπων προστάτας, οἷα κοινοὶ σωτῆρες καὶ ἀρχηγοὶ τῶν βελτίστων θεόθεν δεξάμενοι τὴν τῶν ἀνθρώπων ποιμαντικὴν προστασίαν, ὥσπερ μετ' ἐκεῖνον ἄρχειν λαχόντες, οὕτως ἐπολιτεύσαντο τὴν ἀρχὴν εἰκόνας Θεοῦ καὶ ὄντες ἀτεχνῶς καὶ καλούμενοι, καὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων, εἰ δεῖ συντόμως φάναι, τεχνῖται. Οὐ μόνον γὰρ τοὺς ἀνθρώπους εὖ ποιοῦντες διετέλουν ἀνάγοντες πρὸς τὰ κρείττω καὶ τὸ καλῶς πολιτεύειν καὶ θεοὺς ἔξ ἀνθρώπων τὸ γοῦν εἰς αὐτοὺς ἦγον τιθέντες, ἀλλὰ καὶ πολλῶ μείζω, Θεοῦ καὶ τῶν θείων ἐποιήσαντο λόγον. Πῶς γὰρ οὐκ ἐμελλον καὶ κινδυνεύουσιν ἤδη πρὸς τὸ μηδέν, ὡς εἰπεῖν, χωρῆσαι τὴν εὐσέβειαν ἐπανάγειν, ἅτε πολὺν ἤδη χρόνον παρὰ τῶν κάκιστα ἀπολουμένων αἰρετιζόντων τυραννουμένην καὶ μονοноῦ κλιθεῖσαν εἰς γόνυ καὶ Θεὸν μὲν εὐμενῆ καὶ ἴλεων τοῖς ὅλοις τιθέντες, ἀνθρώπους δὲ τὰ πρὸς αὐτὸν ὑγιαίνειν παρασκευάζοντες καὶ τῆς εὐσεβείας, ὥσπερ τινὸς ἱεραῦς ἐχομένους ἀγκύρας, ἔπειτα ἐφεξῆς καὶ τὰς ἀγαθὰς πράξεις, ὡς εἰκόσ, προστιθέναι καὶ τὸ κατ' ἄρετὴν πολιτεύειν ὡς οὐδενὸς χωρὶς θατέρου τοῖς χρωμένοις λυσιτελοῦντος.

Δεῖ γὰρ ἐκατέρων λόγον ποιεῖσθαι, καὶ ἔργων καὶ πίστεως, τὸν ὑγιαίνειν δι' ὀλοκλήρου ὡς ἀληθῶς ἠρημένον καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν νῦν μὲν κατὰ τῶν αἰρετιζόντων ἰστάμενοι καὶ τὴν ἐκείθεν ἀχλὺν διέχοντες, νῦν δὲ τοὺς ἀνθρώπους ὑπὲρ τὴν ὕλην τιθέντες ταῖς θαυμασταῖς ὑποθήκαις καὶ πρὸς Θεὸν ἐπανάγοντες, ὅθεν οὐ καλῶς ἐκβεβήκεσαν. Οὕτω βέλτιστοι πᾶσιν ἐφάνησαν οὐ μόνον σφισιν αὐτοῖς πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιοι καταστάντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις γενόμενοι σπλάγχνα χρηστότητος ἀτεχνῶς, ὡς καὶ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ καρδίαν ἐπεικῶς πολιτευόμενοι φανῆναι διὰ πάντων τῶ κοινῶ λυσιτελεῖ συντελοῦντες καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν εἰς ἅπαν πραγματευόμενοι, ὥσπερ εἰς τοῦτο τὴν ἀρχὴν δήπουθεν καὶ φανέντες. Ὡσπερ γὰρ τὰ τῶν ἀνθρώπων εἰς ἔσχατον ἀπωλείας ἐλθόντα, ἄλλος μὲν οὐδεὶς τῶν ἀπάντων, Θεὸς δὲ σαρκωθεὶς ἐπανήγαγεν, οὕτω μετ' ἐκεῖνον τοῖς αὐτοῖς μικροῦ περιπεπωκόσι καὶ Θεὸν καθαρῶς ἀγνοήσασιν ἦρκεσαν πρό γε πάντων οἱ βέλτιστοι πάντων πᾶσαν ἐκ μέσου τιθέντες δυσχέρειαν καὶ θεόθεν φανέντες Θεὸν ἔπειτα αὐτὸν καὶ τοῖς ἄλλοις γνωρίζουσι καὶ ὅπως τούτου πέρι καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν προσήκειν, ὥστε Θεῶ μὲν προσήκοντας εἶναι καὶ συγγενεῖς τινας, ὡς εἰπεῖν, μόνους δὲ πάντων υἱοὺς ὑψίστου δικαίως δήπου καλεῖσθαι. Εἰ γὰρ δήπου πρό γε πάντων γνώρισμα Θεοῦ τὸ οἰκτίρωμον εἶναι κατὰ τὸν θεῖον

χρησμόν, γίνεσθε γάρ φησιν οἰκτίρομονες, καθὼς ὁ πατήρ ἡμῶν οἰκτίριμον ἐστίν, οἱ τοσοῦτον μὲν ἀπάντων ἀνθρώπων εἰληφότες ἔλεον, ὡς μὴ μόνον καθ' ἑαυτοὺς, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ σφᾶς αὐτοὺς ἄγειν καὶ προτιθέναι τοῖς ὄλοις, τοσοῦτους δὲ πόνους ὑπομεμενηκότες ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, οὕτω δὲ καὶ τὰς ψυχὰς ἠδέως εἰς μυρίους δεδωκότες θανάτους, ἵνα ἐκεῖνοι μόνον εὐσεβεῖν ἔχουσι καὶ τὴν γενομένην ἴσχειν δόξαν θεοῦ, πῶς οὐ θεοὶ τινες ἀτεχνῶς καὶ μάλα σαφῶς βεβαιοῦντες ὡς τῶν λογικῶν τοῦ Χριστοῦ προστατοῦντες θρημμάτων μετ' ἐκείνου διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην, μετ' ἐκείνου τοῖς ὄλοις ἐχρῶντο πράγμασι πάνθ' ὑπὲρ τούτων καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ἐτοιμῶς ἔχοντες. Καὶ μὴν ἐκεῖνος μὲν μίτε τῆς θεότητος ἐκστάς καὶ σάρκα λαβὼν δι' ἡμᾶς τὸ καθ' ἡμᾶς ἐγεγονέει οἱ δὲ τούμπαλιν ἐσπουδακότες ἐξ ἀνθρώπων θεοὶ γεγενῆσθαι σωτηρία κοινή τις κατ' ἐκεῖνον πᾶσιν ἐφάνησαν τοῦ κοινῆ λυσιτελοῦντος καὶ τῶν θείων ἕνεκα νόμων πάντα καὶ λέγοντες καὶ ποιοῦντες καὶ πάσχοντες, ὥσπερ διὰ ταῦτα θεόθεν τῷ βίῳ δοθέντες, ἐφ' ᾧ τῶν ἐκεῖθεν ἐπιταγέντων καὶ νόμων καὶ τῆς κατ' αὐτὸν εὐσεβείας δημαγωγοὶ καὶ παιδευταὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἅπασι γίνεσθαι τοσοῦτω μείζους τῶν παλαιῶν ἐκείνων νομοθετῶν, ὅσῳ καὶ καθαρώτερον οὗτοι συνεγένοντο τῇ Τριάδι καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἐλλάμψεις λαμπροτέρας ἐδέξαντο. Ἐπεὶ καὶ τῆς ἡμνουμένης ἐκείνης κατὰ Μωσέα νομοθεσίας τοσοῦτω μείζους αἱ τῶν μεγάλων δέλτοι καὶ τοῖς ὄλοις καλλίους, ὅσον οὐδὲ παραβάλλεσθαι λόγων γὰρ καὶ τῆς ἐν λόγοις ῥώμης ἐπὶ τοσοῦτον ἰόντες ὡς μὴ μόνον τοὺς πρὸ αὐτῶν ἐν τούτοις μάλιστα δὴ θαυμασθέντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατ' ἐκείνους καὶ τοὺς μετ' ἐκείνους ὑπερβαλεῖν καὶ πάντας καθάπαξ ἠττωμένους καὶ κάτω χωροῦντας ἀποδείξει περιφανῶς πρῶτοι καὶ μέσοι καὶ τελευταῖοι τοῖς ἐν λόγοις ἀναφανέντες. Οἱ δὲ καὶ τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν τοῦ Πνεύματος χάριν, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις τῶν ἀπάντων προσγεγονυῖαν λαβόντες τοιαύτην ἔπειθ' ἡμῖν τὴν τῶν σφετέρων λόγων ῥώμην μετ' ἐκείνης ἀπέδειξαν καὶ οὕτω κρείττω τε ἑαυτῆς καὶ μείζω δεχομένην ἔπαινον καὶ διὰ πάντων τοῖς χρωμένοις λυσιτελεῖ, ὡς μὴ μόνον οὐρανὸν καὶ δοκεῖν εἶναι πᾶσι καὶ εἶναι πολλῷ τοῦδε τοῦ ὀρωμένου καὶ καλλίω δήπου καὶ μείζω τὴν θείαν δόξαν διηγουμένων ἀλλὰ καὶ τὸ μέγιστον πάντων στόμα τῷ ὄντι Χριστοῦ ὡς ἐξάγειν ἔχειν ἄξιον ἐξ ἀναξίου καὶ πάντας πρὸς οὐρανὸν μεθιστάναι, μᾶλλον δὲ τὸ τούτων μείζον καὶ θεὸν αὐτὸν ὡς εἰπεῖν συνίστησι καὶ κρατύνει καὶ τοῦ ὅπως δεῖ τοῦτον εἰδέναι καὶ οἷαν χρῆ δῆπου τὴν περὶ αὐτοῦ δόξαν ἔχειν κοινή τις ἐστὶ νομοθεσία καὶ ὄρος οὕτω παντοδαπούς τινος τοὺς τῶν μεγάλων λόγους ἢ τοῦ Πνεύματος ἀπέδειξε χάρις καὶ διὰ πάντων ἰόντας. Καὶ τοίνυν τοῖς μὲν κάκιστ' ἀπολουμένοις, τῆς θεότητος ὕβρισταις, οὕτω τοι γενναίως πολεμοῦσι καὶ τοῦ Πνεύματος ἐπαξίως ὡς τοὺς μὲν αὐτῶν δόλους καὶ τὰς δεινὰς ὑπὲρ τῆς κακίας ἐνστάσεις οὕτως ἐξελέγγειν εὐ

μάλα καὶ τὸ μηδὲν ἀποφαίνειν, ὡσπερ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν συνέστησαν, τοὺς δ' ἐκπεπληγμένους παρὰσκυλεύειν, ὡσπερ τοὺς βροντῆ παταχθέντας ἐστὶν ὄραν, τοῖς δὲ γ' εὐσεβέσι καὶ ὅσοι τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεράς ταύτης φατορίας πειθῶ τὴν τύραννον ἐφιστάσι καὶ οὕτω ταῖς ἐκεῖθεν ἀνάγκαις πάντας χειροῦνται παντὸς μᾶλλον Ὁρφέως θέλοντες καὶ κινουῦντες ἐπὶ τὰ κρείττω ὡς καὶ ἐκ τῶν λίθων ἐγείρειν τέκνα τῷ Ἀβραάμ κατὰ τοὺς θεῖους λόγους εἰπεῖν. Οὕτως, ὃ παντοδαπῶν ἀγαθῶν τεχνῖται, κηδεμόνες τοῦ κοινοῦ καὶ σωτῆρες ἐφάνητε προσήκοντα τῷ βίῳ καὶ τὸν λόγον ἐπιδειξάμενοι, ὡς μήτε τὰ ἔργα τῶν λόγων ἐνδεῖν μήτε μὴν τοὺς λόγους τῶν ἔργων, ἀλλὰ καταλλήλως παντάπασιν ἔχειν καὶ διὰ πάντων ἀλλήλοις ἀρμότειν. Οὕτω γὰρ τοῖς μὲν ἔργοις τοὺς λόγους, τὰ δ' ἔργα τοῖς λόγοις κοσμήσαντες καὶ δι' ἐκατέρων ναοὺς ἑαυτοῦ Θεοῦ καὶ ὄργανα Πνεύματος ἀποδείξαντες, ἔπειτα καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐν καιρῷ γεγόνατε λυσιτέλεια κοινῇ τῷ βίῳ φανέντες καὶ πάντων ἐπ' εὐδαιμονία προστάντες κοινοὶ μελεδωνοὶ σωτηρίας καὶ δοκοῦντες πᾶσι καὶ ὄντες καὶ τὸ μέγιστον εἰς ἡδονῆς λόγον οὐ μόνον περιόντες, ἀλλὰ καὶ μετὰ τελευτήν, ἴν' ἀθάνατα λυσιτελεῖν ἔχητε τοῖς κοινοῖς, ὅσπερ μὴ τῷ τοῦ βίου μόνῳ χρόνῳ τὰς εὐεργεσίας ὀρίζειν, ἀλλὰ τοῦ μὲν περιεῖναι πεπαῦσθαι, τοῦ δὲ εὐεργετεῖν οὐ πεπαῦσθαι, ἀλλ' ἐς τ' ἂν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἀθάνατον ἦ καὶ τὰς εὐεργεσίας ἀθανάτους τηρεῖσθαι. Ὡσπερ γὰρ εἰς ἀνθρώπους ἔτι τελοῦντες καὶ τὴν μετὰ Θεοῦ ξυναυλίαν τοῦ παντὸς ἐτιμῶντο ἐκείνῳ μᾶλλον ζῶντες ἢ σφίσι αὐτοῖς, οὕτως ἐξ ἀνθρώπων γεγονότες καὶ Θεῷ καθαρῶς συγγενόμενοι τοὺς ἀνθρώπους οὐ καταλείπουσιν, ἀλλ' ἄνωθεν συναιρόμενοι τὰ βελτίω τῇ τῶν εὐχῶν συμμαχία, οἱ δὲ καὶ τοῖς λόγοις σύνεισι δῆπον εὐ ποιοῦντες ἅπαντας οὐδὲν ἤττον ἢ πρόσθεν, ὅτε καὶ σωματικῶς τοῖς ἀνθρώποις συνῆσαν. Ὁ μὲν οὖν πάντων σωτῆρ καὶ δεσπότης τὴν ἀρρητον ὑπὲρ ἡμῶν πληρώσας οἰκονομίαν ἐκείνην ἐπανῆκε μὲν, ὅθεν ἐξέβη, τὴν σάρκα τεθεωκῶς, ἔπεψε δὲ τὸν ὁμότιμον καὶ συνῆν ἐκείνος ἀντὶ τοῦ Σωτῆρος ταῖς μαθηταῖς. Οἱ δὲ μετ' ἐκεῖνον κοινοὶ σωτῆρες ἀνθρώπων καὶ κηδεμόνες φανέντες καὶ πρὸς Θεὸν ἀγωγοὶ ἐπανῆκον μὲν εἰς ὃν καὶ ἐπόθουν καὶ ἐμμήσαντο, οὐ πολὺ δ' εἰπεῖν καὶ ὅθεν ἐγένοντο, καταλείπουσι δὲ τοὺς ἀρίστους τουτουοῖ λόγους καὶ γίνονται πᾶσι πάντα ἀντὶ τῶν πατέρων οὗτοι κανόνες μὲν εὐσεβείας, ἀρετῆς δὲ καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν πολιτεύειν τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθοὶ διδάσκαλοι. Ἐγὼ δὲ τοι καὶ δοκῶ τὸν ἀγαθὸν Ἰησοῦν οὐχ ὦν παρὰ τὸν βίον ἠγωνίσαντο περιόντες, ἀλλὰ καὶ ὦν μεταστάντες τοῦ βίου κατορθοῦσι διὰ τῶν λόγων φιλοτίμως ἄγαν ἀποδοῦναι τὰς ἀμοιβὰς καὶ κατ' ἄμφω τῶν μεγίστων ἀξιῶσαι γερῶν καὶ διπλοῦς τοὺς στεφάνους σφίσι γενέσθαι διπλῶς γε ἠγωνισμένοις, ἐπεὶ καὶ οὐ παύσονταί ποτε στεφανούμενοι ἐς τ' ἂν τοῦ γ' εὐσεβεῖν ἀνθρώποι δέωνται.

Ἄλλ' ὃ τριάς ἀπάντων ἀρίστη καὶ τῆς ὑπὲρ πάντας τριάδος ἐστία καὶ εἰκὼν τοῖς ὅλοις προσήκουσα. Ὡ γλῶτται Θεοῦ πυρίπνοι καὶ κιθάροι Πνεύματος καὶ ῥομφαῖαι τοῦ δυνατοῦ, αἷς καθαιρεῖται πᾶν ὕψωμα κατὰ τῆς εὐσεβείας κακῶς ἐπαιρόμενον. Ὡ Θεοῦ ἄρμα μυριοπλάσιον. Ἐγὼ δὲ καὶ πῦρ ὑμᾶς προσείπω οὐκ ἀπεικότως, ὡς ἔγωγε οἶμαι, καὶ πτόον καὶ μάχαιραν, οἷς ὁ Κύριος διαιρεῖ τὸ χεῖρον τοῦ κρείττονος. Ὡ Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους μεγίστη καὶ κοινωφελεστάτη φιλοτιμία. Ὡ θεολογίας κανόνες καὶ τοῦ Θεόν, ὡς εἰκὼς, εἰδέναι πᾶσιν αἰτιώτατοι καταστάντες. Ὡ καὶ τὴν ψυχὴν κατὰ τὸν Ἰησοῦν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας τιθέντες καὶ πολλοὺς ὑπὲρ τούτων καὶ μεγάλους ὑπομεμενηκότες κινδύνους. Ὡ Πνεύματος ὄντες καὶ τῶν τοῦ Πνεύματος πλήρεις καὶ ταῖς ἐκεῖθεν ἀκτίσιν αὐτοῖ τε φωτοειδεῖς ὅλοι φανέντες καὶ τοὺς ἄλλους οὕτως εὖ πεποιηκότες ταῖς παρ' ὑμῶν ἀΐθις ἀκτίσιν ὡς υἱοὺς μὲν φωτὸς ἀποδειξαι, πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων ὀφειλέτας ἅπαντας ἴσχειν. Ἄλλ' ὃ διὰ πάντων βέλτιστοι πάντων, ἦνυσται λόγος, ὃν ὑμῖν ἀπέδωκα ἀντὶ πολλῶν καὶ μεγάλων τῶν εὐεργεσιῶν, ὥστε μὴ περὶ τοὺς εὐεργέτας δόξα κακός. Ὑμεῖς δὲ ταῖς ὑπειργμέναις εὐεργεσίαις ἑτέρας δὴ τινὰς προστιθέντες ἐν μὲν τῷ παρόντι βιοῦντι τοῦ πλημμελοῦντος ἀπηλλαχότες παρασκευάσοιτε δῆπου καθαρῶς τῷ καθαρῷ προσέχειν Θεῷ, ἐπὶ δὲ τοῦ μέλλοντος χεῖρα ὀρέγοιτε μεταστᾶσι καὶ μεταδοίητε δόξης τὸν Θεὸν ἡμῖν εὐμενῆ τιθέντες καὶ ἕλεων, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Κ. ΛΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ